

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษา สิ่งสำคัญนั้นจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของประเทศกล่าวคือ จะต้องพัฒนาประเทศให้สมดุลย์ระหว่างการพัฒนาประเทศเชิงคุณภาพและความเป็นธรรมในสังคมแบ่งได้ 3 ประการคือ (1) การรักษาสถิตรา การขยายตัวทางเศรษฐกิจให้มีความเหมาะสมและมีเสถียรภาพ (2) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท (3) เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาคุณภาพคน จะต้องพัฒนาการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 7 2525-2539) จึงกำหนดจุดพัฒนาการศึกษาประชากรของประเทศให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีทักษะ โดยกำหนดจุดเน้นไว้ 10 ประการ คือ (1) การศึกษาเพื่อการพัฒนาบุคคล (2) การศึกษาเพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (3) การกระจายโอกาสทางการศึกษา (4) การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน (5) การศึกษาเพื่อป้องกันและลดการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ (6) การศึกษาเพื่ออาชีพ (7) การพัฒนาครู-อาจารย์และบุคคลกระทรวงการศึกษา (8) การบริหารและระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา (9) การสนับสนุนการศึกษาเอกชน (10) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ ได้ระดับประถมศึกษา แผนการศึกษาชาติ (ฉบับที่ 7 2525-2539) ได้กำหนดไว้ดังนี้ เด็กทุกคนที่จบหลักสูตรประถมศึกษาจะต้องมีคุณภาพดีตามค่านิยมที่ถูกต้อง มีความรู้พื้นฐานทางวิชาการและด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัย และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและสังคม มีนิสัยรักษาแสวงหาความรู้ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์มีความสำนึกในความเป็นไทย ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของท้องถิ่น

ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข

เพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าวทางเทศบาลและเมืองพัทยาจึงได้จัด
ทำแผนการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยาระดับ 7 (2525-2539) ขึ้นโดยนำมา
ปรับเป็นนโยบายและเพิ่มเติมสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ประชาชน
พัฒนาสตรี การส่งเสริมการศึกษาพัฒนาการ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
ประเพณีท้องถิ่น และได้กำหนดเป็นคำขวัญว่า "มีวินัย ใฝ่วิชา รวมใจพัฒนา
สร้างศรัทธามวลชน" ในการนำนโยบายไปแปลผลในทางปฏิบัติต้องจัดทำเป็น
แผนปฏิบัติงานต่อไป

เทศบาลเมืองขอนแก่นได้เล็งความสำคัญดังกล่าวจึงได้ให้มีการจัดสัมมนา
ทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาการวางแผนงานการศึกษาในโรงเรียน สังกัด
เทศบาลเมืองขอนแก่น ระหว่างวันที่ 19-20 กันยายน 2530 เอกสารราย
งานถึงการสำรวจสภาพปัญหา ก่อนมีการสัมมนาพบปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนดังนี้

(1) ขาดบุคลากรด้านการวางแผน (2) ขาดงบประมาณในการจัด
การวางแผน (3) บุคลากรไม่มีความรู้เรื่องการวางแผน (4) แผนงานที่จัดทำ
ขึ้นไม่มีการติดตามอย่างสม่ำเสมอ (5) ขาดการประสานงาน (เอกสาร
สัมมนาทางวิชาการ 2530) ดังนั้นทางเทศบาลเมืองขอนแก่น โดยความร่วมมือ
ของภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดการประชุมสัมมนา
ทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาการวางแผนการศึกษา ในโรงเรียนเทศบาลขึ้น
และภายหลังการสัมมนาทางเทศบาลได้ให้ทุกโรงเรียน จัดทำแผนงานโรงเรียน
พร้อมนี้ ได้มีการปฏิบัติตามแผนโดยมีการดำเนินการตามแผน และกำกับ ติดตาม
ควบคุม ตรวจสอบ ตรวจสอบแผนอย่างใกล้ชิด โดยให้สอดคล้องกับงบประมาณ
ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตามความมุ่งหวัง
ของประเทศไทยที่กำหนดเอาไว้ตามแผนการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ
สังคมแห่งชาติ ดังกล่าวนำแล้ว ซึ่งทางโรงเรียนเทศบาลทุกโรงเรียนได้
ปฏิบัติตามโดยตลอด แต่ในการปฏิบัติยังไม่เคยมีการประเมินแผนงานโครงการที่
เกิดจากการสัมมนาดังกล่าวไว้ว่า บรรลุผลหรือมีสภาพปัญหา อุปสรรคของแผนเปลี่ยน

แปลงไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยในฐานะ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน และอนุมัติแผนต่างๆ ในโรงเรียนเทศบาลต้องการทราบถึงปัญหาอุปสรรคความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจะทำการวิจัย เรื่องนี้และเพื่อนำผล การวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อ การประเมินแผนงานในโรงเรียนเทศบาลเมืองขอนแก่น สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง โดยมี วัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อประเมินสภาพแผนงานโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองขอนแก่น สำนักงานศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยศึกษาสภาพการประเมินในเรื่องต่อไปนี้

- (1) การวางแผนงานโรงเรียนก่อนดำเนินการ
- (2) การดำเนินการตามแผนงานโรงเรียน
- (3) การประเมินแผนงานโรงเรียนหลังดำเนินการ

2) เพื่อศึกษาการนำผลการประเมินแผนงานไปปฏิบัติ

3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติตามแผนงานโรงเรียนเทศบาลเมืองขอนแก่น

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้ จำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะการศึกษาประเมินแผนปฏิบัติการประจำปี 2537 โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองขอนแก่น

2) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งจะศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคการประเมินแผนงานโรงเรียนก่อนดำเนินการ การดำเนินการตามแผนขณะดำเนินงาน และการดำเนินการเมื่อสิ้นสุดโครงการของแผนปฏิบัติการประจำปี 2537 โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองขอนแก่น

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนเทศบาล หมายถึง โรงเรียนเทศบาลที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองขอนแก่น สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดโรงเรียนเทศบาลเมืองขอนแก่น

ผู้ช่วยผู้บริหาร หมายถึง ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลเมืองขอนแก่น

คณะกรรมการวางแผนงาน หมายถึง ผู้ได้รับแต่งตั้งให้จัดทำแผนงานโรงเรียนนั้น ๆ

ผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่จะต้องนำโครงการไปปฏิบัติ
ผู้ประเมินโครงการ หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ประเมินโครงการของโรงเรียน

ผู้ปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามโครงการกำหนดไว้
แผนงาน หมายถึง กลุ่มโครงการโรงเรียนที่กำหนดขึ้นภายใต้ นโยบายวัตถุประสงค์ ของโรงเรียนและเทศบาลเมืองขอนแก่น ให้รวมความถึงแผนปฏิบัติการประจำปี

โครงการ หมายถึง กลุ่มกิจกรรมซึ่งครูกำหนดให้ปฏิบัติเพื่อให้บริการวัตถุประสงค์ของเป้าหมาย

การประเมิน หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรม การรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ และหาแนวทางให้โครงการบรรลุเป้าหมาย

ขนาดของโรงเรียน ได้กำหนดตามเกณฑ์ที่สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นได้แก่

- 1) ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 400 คน
- 2) ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 400-700 คน
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 700 คนขึ้นไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1) ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผน/โครงการ
- 2) ผลการวิจัยจะสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารคณะกรรมการแผนงานคณะกรรมการประเมินมีการทำตามแผนอย่างจริงจัง
- 3) ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับเทศบาลเมืองขอนแก่น ในการปรับปรุงส่งเสริมแผน/โครงการของโรงเรียนเทศบาล
- 4) ผลการวิจัยใช้เป็นพื้นฐานแนวทางสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแผน/โครงการต่อไป